

CİLT 10, SAYI 5 MAYIS 1982

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) MAYIS 1982

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ali Kocman

Yazı İşleri Müdürü :

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres : Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9
Elmadag - İstanbul

Telefon : 46 24 12

Görüş'teki yazılar, kaynak olarak, TÜSİAD -
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer : Nurlan Matbaası - İstanbul

Tel. : 22 73 27 26 46 35

Bu Sayıda

Gizli Ekonomik Faaliyetler	4
İhracat Yarışında Gelişmekte Olan Ülkeler	7
Almanya'da Yabancı Düşmanlığı	9
Memur Kadroları	12
OECD Ülkelerinde İş Gücü Piyasası	16
Ücretler, Yan Ödemelerden Daha Düşük	19
Nükleer Enerji	21
Petrol Fiyatları Düşer mi?	23
1981'de En Çok Değer Kazanan Para Kanada Doları	25
Gelişmekte Olan Ülkelerin Borçları	27
"Sinek Küçüktür Fakat Mide Bulandırır" ...	29

Gizli Ekonomik Faaliyetler

Her ülkede resmî istatistiklere girmeyen birçok ekonomik faaliyet bulunmaktadır. Literatürde bu faaliyetlere gizli, kara, resmî olmayan, kayıt dışı, yeraltı gibi çeşitli isimler verilmektedir.

Gizli ekonomi prensipte GSYİH'ya dahil edilmesi gereken, ancak tarafların faaliyetlerini kamu otoritelerinden gizlemeleri neticesi hesaplara katılmayan ekonomik faaliyetlerin toplamı olarak tarif edilebilir.

Gizli ekonomiyi teşkil eden faaliyetler başlıca üç grup altında toplanıyor :

1) Yasalara uygun bazı mal ve hizmet üretimlerinin beyan edilmemesi :

Gizli ekonominin en büyük kısmını bu tip faaliyetler oluşturuyor. Millî hesaplara dahil edilmeyen beyan edilmemiş üretimin GSYİH içindeki önemi hakkında çok az bilgi var. Ancak bu tip üretimden elde edilen gelirin ABD'de yaklaşık 300 milyar dolar civarında olduğu tahmin ediliyor.

2) Yasa dışı mal ve hizmetlerin üretilmesi :

Suç teşkil eden faaliyetlerden hangilerinin GSYİH'ya ne kadar katkısı olduğunu ölçmek oldukça güç. ABD'de yasa dışı üretim ile ilgili istatistikler uyuşturucu madde alım satımı, kumar ve fuhuşu içermektedir. 1981 yılında ABD'de bu tip faaliyetlerden 110 milyar dolar kazanıldığı tahmin edilmekte.

3) Aynî gelirlerin gizlenmesi :

Bu tip gelirler hem vergi memurlarından, hem işverenden gizlenebilir. Bunun diğer bir adı da işçi ve memur yolsuzluğudur. Çalışanlar ticari amaçlarla alınan mal ve hizmetleri kendi özel amaçları için kullandıklarında, aynî gelirler ara tüketim olarak kabul edileceğinden GSYİH olduğundan daha düşük görünmektedir.

Gizli ekonomi, çeşitli istatistiki verilerin yanlış hesaplanmasına yol açıyor. Örneğin, resmen işsiz sayılan birçok kişi aslında gizli ekonomik faaliyetlerde bulunduğundan ülkedeki işsiz sayısı olduğundan hayli yüksek gözüküyor. Gizli ekonominin büyüklüğü ülkelere göre değişiyor. İtalya'da tüm ülke ekonomisinin vazgeçilmez parçası haline gelen bu tip faaliyetler GSMH'nin % 25'ine eşit durumda. Geçmiş senelerde Almanya'da gizli ekonomi daha az belirgindi. Ancak vergilerin yükselmesi neticesi bu oran % 10'a yükseldi.

Japonya'da ise beyaz ve mavi yakalı işçilerin vergileri maaşlarından kesildiği için gizli ekonomi daha çok orta ve üst sınıfı teşkil eden

iş adamlarıyla çiftçiler arasında yaygın. Gizli ekonominin bu ülkedeki büyüklüğü ise GSMH'nın % 15'ine eşit olduğu sanılıyor.

Diğer endüstrileşmiş OECD ülkelerinde gizli ekonominin büyüklüğünün ABD'deki gibi GSMH'nın % 10 - 15'ine eşit olduğu tahmin ediliyor. Serbest çalışan kişilerin ve çiftçilerin çoğunlukta olduğu Güney Avrupa ülkelerinde ise gizli ekonominin daha büyük boyutlara ulaştığı sanılmaktadır.

Piyasa ekonomilerinin aksine, Rusya'da resmi kanallardan dağıtılamayan mal ve hizmetlerin sağlanması için ikinci bir ekonomi mevcut. Bu ikinci ekonominin ülkenin GSMH'na katkısının % 20 civarında olduğu tahmin ediliyor. Örneğin, hastahane de yer bulabilmek için bir kişi görevliye bir porselen takım hediye edebilir.

Gizli ekonominin büyümesi büyük ölçüde vergi oranlarının yükselmesine bir tepki olarak kabul edilebilir. Vergi oranlarının düşürülmesi ile kişiler gelirlerini gizlemekten vazgeçebilirler. Ancak gelişmiş ülkeler içinde en yüksek vergi oranına sahip İsveç'te gizli ekonomi çok ufak iken, vergi oranlarının düşük olduğu İtalya'da çok büyük boyutlara ulaşmasında ilginçtir. Bunun nedeni İsveç toplumunun hükümete güvenmesi, İtalyan toplumunun ise hükümet otoritesine olan güvencinin azalmış olmasıdır. Gizli ekonomi hükümet otoritesini zayıflattığı gibi, kanunlara uyulmamasına ve eşitlik ilkesinin bozulmasına neden oluyor.

İhracat Yarışında Gelişmekte Olan Ülkeler

Petrol üreticisi olmayan az gelişmiş ülkelerde sanayileşmenin giderek arttığı görülmektedir. Bu ülkelerdeki yeni sanayi potansiyelinin ise ihraç edilebilir mallara dönük olduğu giderek kesinlik kazanmaktadır. Nitekim petrolcü olmayan az gelişmiş ülkelerin toplam ihracatı 1973 yılında 23 milyar dolar iken bu rakam 1979'da 79 milyar dolara çıkmıştır ki, bu da % 210 oranında bir artışı ifade etmektedir. Reel olarak bu rakam yılda % 10 oranında bir artışı tanımlamaktadır. % 10 oranındaki yıllık ihracat artışını fazla hızlı olarak değerlendirdiklerinden dolayı da özellikle Batı Avrupa ülkeleri endişeye kapılarak bir takım koruyucu tedbirler almaktan kaçınmışlardır.

Bu tedbirler ise Őu Şekilde sıralanabilir :

- Uluslararası anlaşmaları atlatmak gayesiyle yapılan ikili anlaşmalar; örnek «Multi - Fibre Agreement».
- ABD ve AET'nin çelik üzerine koydukları referans fiyatları.
- OECD tarafından ihracatı teşvik için tanınan kredi ve garantiler.
- Servis hizmetlerinin yerli Őirketlerce yapılmasını öngören yasal düzenlemeler.
- Devlet ihalelerinin herkese bildirilmemesi ve önemli olmayan bazı Őartname zorluklarıyla üçüncü ülkeleri zor duruma sokmak.

Elbette ki bu uygulamalar serbest piyasa ekonomisi ilkelerine inandıklarını ve de bu ilkelerin uygulayıcısı olduklarını ileri süren gelişmiş sanayi ülkeleri için olumsuz bir puandır. Bu tür uygulamalarla gelişmiş ülkeler «güçlünün haklı olduğu» bir prensibin savunucusu durumuna düştükleri gibi, haksız bir rekabete ortam yaratarak kısa vadeli bir politika izlemektedirler. Unutulmamalıdır ki, gelişmekte olan ülkeler için ihracat, ödemeler bilançosunun düzelmesi, toplam dünya ticaret hacminin artması ve böylece dünya ekonomik gelişmesinin ilerlemesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Kaldı ki gelişmekte olan ülkelerin refahının artmasıyla onların da güçlü ve ilginç bir pazar haline gelmeleri sanayi ülkelerinin uzun vadede çıkarına olacaktır.

Almanya'da Yabancı Düşmanlığı

«Almanya'da yabancılara ve özellikle yabancı işçilere karşı düşmanca düşüncelerin her geçen gün arttığı gözlenmektedir.

Artık Almanlar 1960'larda 1 milyonuncu Türk işçisinin bir TV cihazının kendisine hediye edilmesiyle kutlandığını hatırlamak dahi istememektedirler.»

Bu satırlar Mart ayında ünlü bir Alman gazetecisinin kaleminden çıkmıştır (Joachim Hauck, Nürnberger Nachrichten, 3 Mart 1982). Alman halkı arasında yapılan araştırmalara dayanılarak hazırlanan yazıda Almanya'da Türk, İspanyol, Yunanlı, Portekizli ve sair kökenli yabancı işçilerin toplam 4.5 milyona vardığı belirtilerek, Alman toplumunun artık daha fazla yabancı işçiyi massedemiyeceği düşüncesinin çok yaygınlaştığı ileri sürülmektedir.

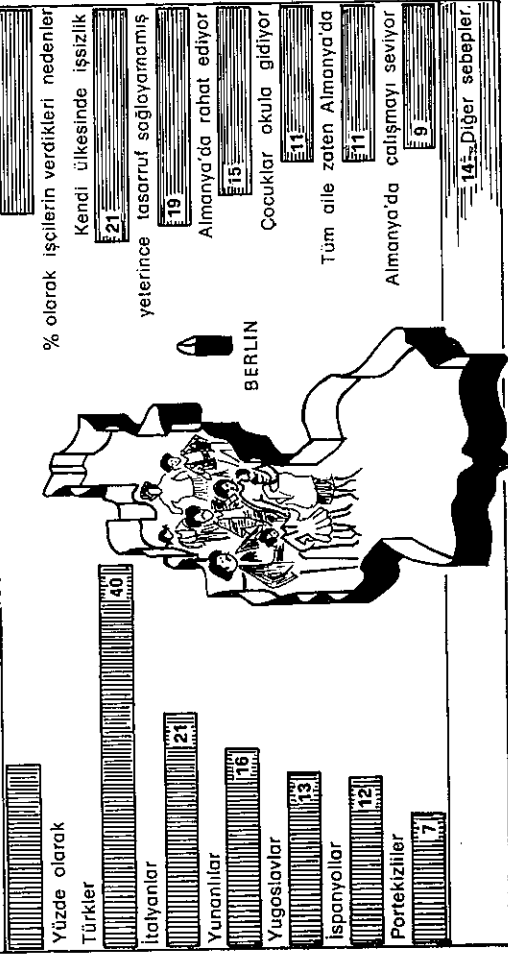
Yabancı işçilerin ülkelerine geri dönmelerini isteyen Almanların sayısı 1978'de % 39 iken bu sayı Aralık 1981'de % 66'ya yükselmiştir. Almanya'da doğan yabancı çocuklara Alman tabiyetinin verilmesine bundan 3 yıl önce Alman toplumunun % 27'si karşı koyarken bugün bu oran % 50'ye yükselmiştir.

Yabancıların zamanla Almanlaşmasını (entegre olmasını) 1978'de Almanların % 42'si tasvip ederken bugün bu oran % 11'e düşmüştür.

Almanların 3/4'ü bir çok sorunun temelinde yabancı işçilerin bulunduğu inanmaktadır. Almanların % 70'ine göre yabancı işçiler Almanya'ya devamlı yerleşmek arzusundadırlar. Oysa son anketlere göre ortalama olarak yabancıların % 75'i ülkelere geri dönmeye karardır. Ve bunların sadece % 6.6'sı Alman vatandaşlığına geçmek arzusundadır.

Alman uzman ve yetkilileri yabancı düşmanlığının bir takım siyasi gruplar tarafından tahrik edildiğini gerçeklerin sürekli biçimde sapıtılarak Almanlarla yabancılar arasında anlaşmazlık ve hoşgörü yoksunluğunun bilinçli olarak beslendiğini iddia etmektedirler.

ALMANYA'DA DEVAMLILIK KALMAK ISTEYEN YABANCILAR

Memur Kadroları

Ülkemizde kadrolu devlet memuru sayısı özellikle 1970'li yıllarda ekonomik trendin gelişmeleriyle birlikte artmıştır. Memur kadroları (Genel Bütçe - Katma Bütçeli İdareler - Döner Sermayeli Kuruluşlar'da) çalışanların oluşturduğu grupta, (Kamu İktisadi Teşebbüslerinde) çalışanların grubunu kapsamaktadır.

1971 - 1974 döneminde artış hızları nispeten yavaş olan memur kadro sayıları, özellikle 1975 - 78 döneminde artışı hızlanmıştır. Bu artış 1.'inci grupta 1976 senesinde % 13.44 ve KİT'lerde 1977 senesinde % 17.36 ile en çok artışın görüldüğü yıllardır. KİT'lerdeki memur kadroları bu dönemde sadece 1974 yılında % 6.79'luk bir azalma göstermiştir.

Son dönem içinde, 1979 yılından itibaren her iki grupta nisbi bir azalma görülmektedir.

Özellikle 1981 yılında memur kadrolarındaki artış çok cüzi bir orana düşmüş, KİT'lerdeki kadrolar ise % 0.05 oranında azalma göstermiştir.

1981 yılı (10 aylık verilere göre) her iki grupta toplam memur kadro sayısı, 1.447.160'a ulaşmıştır. Bu tutarın % 80.3'ü Genel+Katma Bütçeli İdarelerdeki ve Döner Sermaye'deki memur kadrolarını, % 19.7'sini de KİT'lerde bulunan memur kadrolarıdır.

1982 Malî Yıl Bütçesinde, geçen iki yılın boş kadroları dışında yeni kadro tahsisi dondurulmuş gözükmektedir.

Ülkemizdeki memur kadrolarının, toplam çalışanlar içindeki payının gelişimi özellikle 1972 - 1981 döneminde görülmektedir.

Birinci grubu oluşturan (Genel B + Katma B + Döner Sermayeli) memur kadrolarının toplam çalışanlar içindeki payı, 1972 yılından beri devamlı artış göstermiştir. Bu artış özellikle 1976 yılından itibaren hızlanmış ve 1980 yılında % 7.6'ya ulaşmıştır. KİT memur kadrolarının toplam çalışanlar içindeki payı da sürekli artarak 1980 - 1981 yıllarında % 1.9 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Toplam memur kadrolarının, toplam çalışanlar içindeki payı da sürekli artmıştır. Artış en çok 1976 - 1980 döneminde görülmüş ve toplam memur kadroları, toplam çalışanlara oranı 1980 yılında % 9.4'e ulaşmıştır. 1980 - 1981 yılında kadroların artış oranı her iki grupta da azalmaya başlamış ancak, toplam çalışanlar içindeki payı son iki yıl sabit kalmıştır.

MALİ YIL SONLARI İTİBARIYLA MEMUR KADROLARI

Yıllar	Genel B+Katma B. İdareler + Döner Sermaye (1)	% Artış	KIT'ler	% Artış	Toplam	Toplam % Artış
1970	531.129	—	167.738	—	698.867	—
1971	585.800	10.29	170.601	2.93	756.401	8.23
1972	627.251	7.08	179.921	5.46	807.172	6.71
1973	680.395	8.47	192.360	6.91	872.755	8.12
1974	699.720	2.84	179.291	—	879.011	0.71
1975	742.081	6.05	195.979	9.30	938.060	6.71
1976	841.795	13.44	217.345	10.90	1.059.140	12.90
1977	929.865	10.46	255.083	17.36	1.184.948	11.87
1978	1.041.499	12.00	273.341	7.15	1.314.840	10.96
1979	1.118.304	7.37	279.564	2.27	1.397.868	6.31
1980	1.162.027	3.90	285.043	1.95	1.447.070	3.51
1981 (2)	1.162.281	0.02	284.879	—	1.447.160	0.06

(1) 926 Sayılı kanuna tabi askeri Personel, Hakimiik ve Savcılık mesleklerinde olanlar ve 1756 sayılı kanuna tabi akademik personel dahil değildir.

(2) 1.11.1981 itibarıyla.

TOPLAM MEMUR KADROLARININ TOPLAM ÇALIŞANLARA MUKAYESESİ

Yıllar	Toplam Çalışanlar	Genel + Katma B. + Döner Ser. Memur Kad./Top. Çalışanlar	%	KİT Memur Kad./Top. Çalışanlar	%	Top. Memur Kad./Top Çalışanlar	%
1972	13.917.000		4,5		1,3		5,8
1973	13.946.000		4,9		1,4		6,2
1974	14.087.000		5,0		1,3		6,2
1975	14.319.000		5,2		1,4		6,5
1976	14.621.000		5,7		1,5		7,2
1977	14.726.000		6,3		1,7		7,9
1978	14.907.000		6,9		1,8		8,8
1979	15.256.000		7,3		1,8		9,2
1980	15.309.000		7,6		1,9		9,4
1981	15.397.000		7,5		1,8		9,4

Kaynak : TÜSİAD - DPT.

OECD Ülkelerinde İşgücü Piyasası

1970'lerde OECD ülkelerinde ekonomik gelişmenin yavaşlaması ve işgücü arzının süratle artması, işsizlik oranının yükselmesine neden olmuş, bunun sonucunda da işgücü piyasasının durumu önemli ölçüde bozulmuştur.

OECD ülkelerinde, 1981 senesinde 1980'e göre üretkenlik azda olsa bir artış göstermiştir. Uzun vadede üretkenliğin artması üretim ve istihdam artışı getirir. Ancak kısa vadede aynı miktarda malı üretmek için daha az işçiye ihtiyaç duyulacaktır. Bu nedenle işsizlik oranının daha fazla yükselmesini önlemek ve daha sonra da düşürebilmek için GSYİH'nin % 3'den daha hızlı büyümesi gerekmektedir. OECD bölgesinde 1980 senesinde işsiz sayısının 1970'dekininin 2 katına ulaştığı, 1982 senesinde ise 3 katına (28 milyon kişi) ulaşacağı; 1980'de % 6.2 olan işsizlik oranının ise 1981'de % 7.2'ye yükseldiği tahmin ediliyor.

OECD ülkelerinde katılım oranı (çalışma çağındaki nüfusun bir oranı olarak işgücü) 1975

senesine kadar pek değişiklik göstermemiş ancak, daha sonra talebin az olmasına rağmen artış göstermiştir.

1970'lerde çalışma çağındaki nüfus 1960'lardaki gibi ortalama % 1.1 oranında artış göstermiştir. Ancak toplam nüfusun artış hızı daha düşük idi. Çalışma çağındaki nüfus Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da hızla, İzlanda ve Türkiye dışındaki Avrupa ülkelerinde ise daha yavaş artmıştır.

Çalışma çağındaki nüfusun ve katılım oranının artması nedeniyle 1970'lerde OECD bölgesinde toplam işgücü artış göstermiştir. 1970 senesinde 308 milyon kişi olan toplam işgücü, % 13.3 oranında artarak 1980'de 349 milyona ulaşmıştır. Böylece 1970'lerde senelik ortalama artış % 1.3, 1960'lara göre % 1.0 daha yüksek olmuştur. Ancak toplam işgücündeki artış ülkelere göre değişmektedir. Kuzey Amerika'da 1973 - 1980 döneminde işgücü hızla artarken Avrupa'da çok az artmıştır. Hatta Almanya ve İsviçre'de düşmüştür.

Toplam işgücünün 1970'lerde 1960'lara oranla daha hızlı artmasına rağmen, istihdam her iki dönemde de aynı seviyede kalırken, 1981'de hiç artış göstermemiştir.

Türkiye'de ise toplam işgücündeki artış OECD ülkeleri ortalamasından daha yüksektir. 1960-1970 döneminde senelik ortalama artış % 1.5, 1980 senesinde ise, % 2.0 olmuştur. Yine aynı dönemde çalışma çağındaki nüfus % 2,3, 1980 senesinde ise % 3.1 oranında artmıştır.

OECD ÜLKELERİNDE İŞGÜCÜ PİYASASI GÖSTERGELERİ

	1960 - 70	1970 - 80	1970 - 73	1973 - 75	1975 - 79	1979 - 80	1980	1981
İstihdam	(1) 1.0	1.0	1.1	0.0	1.4	1.6	0.4	0
İşgücü	(1) 1.0	1.3	1.2	1.0	1.5	1.6	1.1	1
Çalışma çağındaki nüfus	(1) 1.1	1.1	1.2	1.2	1.1	1.1	1.0	1
Katılım oranı (%)	(2) 68.4	68.2	68.0	68.0	68.5	68.9	69.1	69.1
İşsizlik oranı (%)	(2) 2.6	4.3	3.3	4.4	5.3	5.3	6.2	7.2
İşsiz sayısı (milyon)	(2) 7.6	14.3	10.3	14.1	17.9	18.2	21.5	25

(1) Ortalama senelik artış oranları.

(2) Dönem ortalamaları.

Ücretler

Yan Ödemelerden

Daha Düşük

Toplam işçilik ödemeleri içinde çalışılan gün başına sağlanan ücretler (çıplak ücret) ile herhangi bir çalışma karşılığı olmaksızın yapılan yan ödemeler (yıllık, haftalık izin, bayram günleri için verilen paralar) yer almaktadır.

1973 yılında ülkemizde toplam işçilik ödemeleri içindeki çıplak ücretlerin payı % 60.0, yan ödemelerin payı ise % 40.0 olarak gerçekleşmişti. Özellikle sendikalaşmayla, toplu iş sözleşmeleri sonucu artan ödemelerle 1977 yılında yan ödemelerin, toplam işçilik ödemeleri içindeki payı ilk defa çıplak ücreti aşmıştır. (% 50.3 yan ödemeler, % 49.7 çıplak ücret)

1973 - 1980 YILLARINDA ÇIPLAK ÜCRET VE YAN ÖDEMELERİN KARŞILAŞTIRILMASI (%)

Yıllar	Çıplak Ücret	Yan Ödemeler	Yan Ödeme/ Çıplak Ücret
1973	60.0	40.0	66.7
1974	58.3	41.7	71.5
1975	56.5	43.5	77.0
1976	52.7	47.3	89.8
1977	49.7	50.3	101.2
1978	49.8	50.2	100.8
1979	49.3	50.7	102.8
1980	47.2	52.8	111.8

Bu gelişim sonucu, 1980 yılı sonunda ise, yan ödemelerin payı % 52.8, çıplak ücretin ise % 47.2 olarak gerçekleşmiştir.

Toplam işçilik ödemelerinin sektörel dağılımında ise, çıplak ücretin yan ödemelere göre en yüksek olduğu iş kolları % 55.9 ile gemi, % 53.6 maden ve % 53.0 ile de toprak işkoludur.

Yan ödemelerin en yüksek olduğu iş kolları ise, şeker % 54.8, çimento % 54.1 ve kimya % 53.0 ile başta gelmektedir.

**1980 YILI ÇIPLAK ÜCRET VE YAN ÖDEMELERİN
KARŞILAŞTIRILMASI (%)**

<u>İşkolu</u>	<u>Çıplak Ücret</u>	<u>Yan Ödemeler</u>	<u>Yan Ödeme/ Çıplak Ücret</u>
Kimya	47.00	53.0	112.7
Şeker	45.2	54.8	121.2
Gıda	48.9	51.1	104.5
Toprak	53.0	47.0	88.7
Tekstil	47.1	52.9	112.3
Çimento	45.9	54.1	117.8
Cam	47.2	52.8	111.8
Kâğıt	49.1	50.9	103.6
Maden	53.6	46.4	86.6
Gemi	55.9	41.1	73.5

Yan ödemelerin çıplak ücrete oranının en yüksek olduğu işkolu % 121.2 ile şeker, % 117.8 ile çimento, % 112.3 ile tekstil işkoludur. En düşük oran ise % 73.5 ile gemi işkolunda görülmektedir.

Kaynak : TİSK.

Nükleer Enerji...

İthal edilen petrole bağımlılığı bir ölçüde ortadan kaldırması, elektrik enerjisi için büyük bir kaynak oluşu, buna karşılık çevre sorunları açısından tehlikeli bir enerji kaynağı oluşturması nükleer enerjinin devamlı tartışılmasına neden oluyor.

Nükleer enerjinin ana maddesi olan Uranyum temini için yapılan araştırmalar bugün 40 ülkeyi kapsamaktadır. Uranyumun kolayca depolanabilmesi ve depoda korumaya ihtiyaç göstermemesi önemli bir avantaj. Kuşkusuz, bazı ülkelerde yapımı sürdürülen reaktörler üretime geçtiğinde uranyum teminine daha çok önem verileceği ve talebin artacağı bekleniyor. Uranyumun ve dolayısıyla nükleer gücün temini gelişmekte olan ülkeler üzerinde direkt olarak büyük etkisi vardır. Sanayileşmiş ülkeler diğer yeni enerji kaynakları kullanımına geçtiğinde, petrol ürünlerinin temini kolayla-

şacaktır. Milletlerarası Ticaret Odası, Enerji Komisyonunun Lizbon'da aldığı karara göre, kalkınan ülkelerde petrolün yerini başka kaynaklara bırakması, gelişmekte olan ülkelerin çok daha kolay petrol bulma imkânı sağlayacaktır.

Nükleer enerji ekonomik açıdan büyük avantajlara sahiptir. Uranyum'da zengin hammadde yatakları bulunması, bu yolla üretilen elektriğin kwh başına diğer enerji kaynaklarına göre ortalama % 30 daha ucuza mal olması en önemli özellikleridir.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yapılan araştırmalara göre, nükleer güçle üretilen her kilowatt-saatin maliyetinin, Fransa'daki petrole işleyen termik santrallere oranla % 50, İngiltere'de ise % 70 oranında daha ucuz olduğu belirlenmiştir. Nükleer santralin kuruluş maliyetinin yüksek olması, kurulmasını önleyen bir faktör gibi görünmesine karşılık diğer yakıtların işleme maliyetleri bu fazlalığı ortadan kaldırmaktadır.

Kamu oyu tarafından geniş çapta anlaşılmasına rağmen, nükleer endüstrideki güvenlik kayıtları çok temiz olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık halen nükleer emniyetin kamu oyunda yeterli güveni sağladığı söylenemez. Risk konusunda herkesin fikir birliği ettiği konu, nükleer gücün riskinin, diğer enerji risklerinden fazla olmayışdır. Bu konuda tartışılan iki teknik konu emniyet ve üretim artıklarının yok edilmesidir.

Kaynak : MTO.

Petrol Fiatları Düşer mi?

Dünya ekonomik durumundaki gerileme ve tüketicilerin tutumluluk konusunda gösterdikleri başarı sonucu petrole olan talepte gerileme göze çarpıyor. OPEC ülkeleri azalan talebi gözönüne alarak fiyatlarını düşürme eğilimine girdiler. Yüksek fiyat isteyen OPEC ülkeleri bir süredir resmi fiyatlarda gizli iskonto yapıyor ve kredilerde uzun vadeler sağlıyorlar. Rotterdam'da alıcıların yüksek kaliteli «Arabian Light» cinsi petrol için varil başına sadece 33 dolar ödedikleri biliniyor. Resmi petrol fiyatları ise 34 dolar civarında. Aşağıda belirtilen nedenlerle fiyatların daha da düşmesi bekleniyor.

İran dünya piyasalarındaki eski payını yeniden kazanmak ve ihracatını arttırmak için 5 Şubat'tan geçerli olmak üzere varil başına

petrol fiyatlarını 1 dolar indirdi. Irak'ın savaş ihtiyaçları dolayısıyla petrol üretimini arttırması bekleniyor. Dünya petrol üretiminde OPEC'in payı giderek azalıyor. 1979'da % 49 olan pay 1981'de % 40'a düştü. Meksika geçtiğimiz yıl petrol üretimini % 12.4 oranında, İngiltere ise Kuzey Denizin'deki petrol üretimini % 10.6 oranında arttırdı. British National Oil Corporation petrol fiyatını varil başına 1.50 dolar indirerek resmi petrol fiyatlarında yeni bir iniş trendi başlattı.

Bu durum karşısında OPEC üyelerinden Suudi Arabistan, Bahreyn, Katar, Umman ve Birleşik Arap Emirlikleri birleşerek gelecekle ilgili yeni tedbirler alma yoluna gittiler. Suudi Arabistan stokları arttırmamak için günlük petrol üretimini 8.5 milyon varilden 8 milyon varile indirdi. 1981 senesinde Suudi Arabistan'ın petrol üretiminin Almanya'nın aynı sene içindeki petrol tüketiminin üç misline eriştiği belirtiliyor.

Beşinci büyük petrol üreticisi Nijerya yüksek kaliteli ham petrolün variline Ağustos ayından itibaren 4 dolar'lık bir indirim uyguluyor. Buna karşılık, petrolün yerini alacak önemli bir madde henüz bulunamamış, doğal gaz kaynaklarının % 30'u OPEC'in elinde olması nedenleriyle, uzmanlar, petrol fiyatındaki düşüşün devam edemeyeceğini öneriyorlar.

1981'de En Çok Değer Kazanan Para Kanada Doları

İsviçre bankaları tarafından yayınlanan bir yazıda geçen yıl Kanada dolarının diğer sanayi ülkelerinin paralarına kıyasla en çok değeri kazandığı bildirilmektedir. Bu sıralamaya göre ikinci sırayı Amerikan doları üçüncülüğü de İsviçre frangı almaktadır.

En çok değer kaybedenlerin içinde ise sonunculuk Belçika Frank'ına, sondan ikincilik Fransız frankına ve sondan üçüncülük de İngiliz sterline isabet etmektedir.

Aşağıdaki tabloda yıl sonları itibariyle ve 1 İsviçre frankına göre son beş yıldaki para değeri değişiklikleri görülmektedir. Örneğin 1981 yılı sonu itibariyle 1 ABD Doları = 1,80 İsviçre Frankı.

YIL SONLARI İTİBARIYLA İSVİÇRE FRANK'INA GÖRE KURLAR

	1977	1978	1979	1980	1981	% 1980/81 Farkı
İsviçre	—	—	—	—	—	—
ABD.	1.99	1.62	1.57	1.77	1.80	+ 1.7
Kanada	1.82	1.37	1.34	1.49	1.52	+ 2.0
Almanya	94.7	88.9	81.7	90.6	79.50	-12.3
İngiltere	3.78	3.3	3.5	4.19	3.41	-18.6
Hollanda	87.9	82	82.85	83.1	72.30	-13.0
Fransa	42.4	39	39	39.2	31.50	-19.6
Belçika	6.06	5.54	5.42	5.58	4.28	-23.3
Japonya	0.84	0.84	0.65	0.858	0.81	- 5.6
Türkiye	(0.112) 8.85	(0.06) 16.16	(0.035) 28.77	(0.02) 50.42	(0.013) 74.59	- % 48

Türkiye için resmi satış kurları esas alınmıştır. Örneğin 1981 yılı sonunda 1 TL. = 0.013 SF olarak gerçekleşmiştir. Türkiye için aynı zamanda 1 SF = 74.59 TL. (1981 yılı itibariyle) de verilmiştir.

Gelişmekte Olan Ülkelerin Borçları

Gelişmekte olan ülkelerin 1971 senesinde 86.6 milyar dolar olan borçları 1980 senesinde 456 milyar dolar'a ulaşmıştır. Bu dönemde borçların büyük bir kısmı OECD ülkelerinden ve sermaye piyasasından sağlanmıştır.

Son tahminlere göre 1980 senesinde OECD ülkelerinin gelişmekte olan ülkelere verdiği borçlar 354 milyar dolar'ı bulmuştur. Bu da verilen toplam borçların % 77.6'sını oluşturmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler OECD ülkelerinden sonra en fazla uluslararası kuruluşlardan borç almıştır. Bu ülkelerin uluslararası kuruluşlara olan borçları 1979'da 47.5 milyar dolar iken bu miktar 1980'de 55 milyar dolar olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin bu dönem içinde borç sağladıkları diğer iki kaynak COMECON, ve OPEC olmuştur. Ancak, COMECON ve OPEC'ten sağlanan borçlar diğer iki kaynağa göre çok düşük seviyede kalmıştır.

1980 senesindeki toplam 456 milyar dolar tutarındaki borçların 373 milyar dolar'ı OPEC üyesi olmayan gelişmekte olan ülkelere aittir.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN TOPLAM BORÇLARI (Milyar Dolar)

BORÇ VEREN KAYNAKLAR :	1971	1975	1977	1978	1979	(Tahmin) 1980
1) OECD ülkeleri ve Sermaye Piyasaları	68.8	137.6	202.4	261.4	304.0	354
— Resmî Kalkınma Yardımları	24.7	34.3	41.4	49.0	52.5	55
— Toplam İhracat Kredileri	27.5	45.4	65.8	84.7	101.5	126
— Sermaye Piyasaları (1)	16.6	57.9	95.2	127.7	150.0	173
2) Uluslararası Kuruluşlar	10.0	21.8	33.5	40.2	47.5	55
3) COMECON	6.4	9.8	12.5	13.6	16.0	13
4) OPEC	0.4	6.4	10.8	13.2	15.3	18
5) Diğer gelişmekte olan ülkeler	1.0	2.5	3.3	4.1	5.1	6
6) Diğerleri	—	1.4	2.4	4.1	5.1	5
T O P L A M (2)	86.6	179.5	264.9	336.6	393.0	456
Senelik Artış (%)	16	24	22	27	17	16
(1) Banka kredileri (ihracat kredileri hariç), tahviller, diğer özel borçlar.						
(2) OPEC'e dahil olmayan gelişmekte olan ülkelerin borçları	73	147	218	272	316	373

«Sinek Küçüktür Fakat Mide Bulandırır»

Çalışma hayatında «stress» yani gerginlik, günlük deyimıyla asab gerginliği üzerinde yapılan son çalışmalara göre, sürekli karşılaşılan küçük sıkıntıların tahminlerin aksine sağlık açısından büyük sakıncalar getirdiği saptanmıştır. Şimdiye kadar insanların hayatta karşılaştıkları büyük sıkıntıların sağlık açısından daha önemli olduğu sanılırken, şimdi bunun tersi ortaya çıkmış ve atalarımızın ifadesiyle sineğin küçük olmasına rağmen mide bulandırdığı anlaşılmıştır.

California'da Berkeley Üniversitesi profesörlerinden Dr. Lazarus'un yönettiği bir araştırmada alınan sonuçlarda anahtar, gözlük gibi

cisimleri kaybetmenin, trafik sıkışıklığında sinirlenmenin, hava kirliliğinin, büroda veya evde tartışmanın, gürültünün ve benzeri şeylerin insan sinirlerini çok büyük ölçüde yıpratmıştı belli olmuştur.

Buna göre asabi gerginlikten şikayetçi olanlara şöyle tavsiyelerde bulunulmaktadır.

- En çok neye sinirlendiğinizi tesbite çalışın. Haftalık bir liste yapıp en çok tekrar eden olayları yazın.
- Asabınızı bozan olay veya olayların şeklini tesbit etmeye çalışın. Şöyle ki; ekseriyetle bir olayın değil fakat birbirini izleyen birkaç olay zincirinin sonucunda bir gerginliğin çıktığı görülmektedir. Örneğin uzun süren iş toplantılarının asab bozukluğuna yol açtığı ve bundan rahatsız olanların ellerinden geldiği ölçüde bu tür toplantılardan kaçması veya bunları kısaltması gerektiği ileri sürülmektedir.
- Beraber çalışmak zorunda olduğunuz, fakat hoşlanmadığınız bir kişi varsa, bu durumu olduğu gibi kabullenmek için kendi kendinize telkinde bulunun.
- Bir kuruluşun başındaysanız, bazı yönetim değişiklikleriyle gerginlik yaratıcı olayların önlenmesine çalışın. Sizde gerginlik yaratan olayların mesai arkadaşlarınızda da aynı şekilde rahatsızlık yaratabileceğini düşünerek hareket edin.
- Gerginliğe karşı alınacak en önemli şeyin, moral yükseltici, sevindirici, neşelendirici

şeyler olduğu ileri sürülmekte ve davranışlarınızda bunu düşünerek hareket etmeniz istenmektedir.

ABD'de önem sırasına göre, gerginlik yaratıcı ve gerginlik giderici on adet unsur şu şekilde sıralanmıştır :

GERGİNLİK YARATANLAR

- 1 — Kilo alma endişesi,
- 2 — Bir aile mensubunun sağlığı,
- 3 — Günlük ihtiyaç maddelerinin fiyat artışları,
- 4 — Ev bakımı gayret ve masrafları,
- 5 — Halledilmesi gereken işlere yetişememek,
- 6 — Ufak tefek ihtiyaç cisimlerini geçici süre için de olsa kaybetmek,
- 7 — Kendi işinin dışında işlerle uğraşmak, bahçe bakımı dahil,
- 8 — Mülkiyet, yatırım ve vergi ödeme endişesi,
- 9 — Çevre suçları,
- 10 — Kişinin kendi dış görüntüsünden hoşnutsuzluğu.

GERGİNLİK GİDERİCİLER

- 1 — Eşinde veya birlikte olduğu kişide iyi anlayış ve sevgi bulmak,
- 2 — Arkadaşlarla iyi ilişkiler içinde olmak,
- 3 — İş bitirici olmak,
- 4 — Kendini sağlıklı hissetmek,